

Hastalık Yönetimi ve İzleme Ölçeği-Hasta Formu

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Hastalık Yönetimi ve İzleme Ölçeği-Hasta Formu*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=22678>

Özet

Hastalık Yönetimi ve İyileşme Ölçeği-Hasta Formu (HYÖ-HF), ciddi zihinsel rahatsızlıklar olan bireylerin, hastalıkların yönetme ve kişisel iyileşme süreçlerine aktif katılım düzeylerini hastanın kendi bakış açısıyla değerlendirilmeyi amaçlayan bir ölçektir. Bu ölçek, orijinal olarak İngilizce geliştirilmiş olup, Türkiye bağlamına uyarlama çalışması 2020 yılında Selda Polat ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilmiştir. Uyarlama çalışması, ölçeğin Türkçe konuşan popülasyonda geçerli ve güvenilir bir araç olarak kullanılabileceğini gösteren psikometrik özellikler sunmayı hedeflemiştir.

HYÖ-HF, özellikle Hastalık Yönetimi ve İyileşme (HYİ) programlarının etkinliğini ölçmede ve hastaların tedavi hedeflerine ulaşma yolundaki ilerlemelerini izlemeye önemli bir rol oynamaktadır. Ölçek, ruh sağlığı hizmetlerinde iyileşme odaklı yaklaşımların değerlendirilmesine bilimsel bir temel sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Hastalık Yönetimi ve İyileşme, Psikiyatrik Bakım, Hasta Formu, Ölçek Uyarlaması, Psikometrik özellikler, Ruh Sağlığı, Selda Polat, Uyarlama.

Yazarlar

Selda Polat, Yasemin Kutlu, Burcu Kılıç Gültekin.

Amaç

Hastalık Yönetimi ve İyileşme Ölçeği-Hasta Formu'nun birincil amacı, kronik psikiyatrik hastalıklar olan bireylerin kendi hastalıkların yönetme yeteneklerini ve iyileşme odaklı hedeflere ulaşmadaki algılanan yeterliliklerini sistematik olarak ölçmektir. Bu ölçek, hastaların tedaviye katılım düzeylerini ve kişisel sorumluluk alma becerilerini nicel olarak değerlendirmeye olanak tanır.

Türkçe uyarlamasının temel amacı ise, Türkiye'deki ruh sağlığı araştırmacıları ve klinisyenler için kültürel olarak geçerli ve güvenilir bir araç sağlamaktır. Böylece, Hastalık Yönetimi ve İyileşme (HYİ) müdahalelerinin etkinliği ulusal düzeyde değerlendirilebilir ve kanıtta dayalı uygulamalar desteklenebilir.

Yapı

Ölçek, zihinsel hastalığı olan bireyin iyileşme yolculuğunu destekleyen temel becerileri ölçen çok boyutlu bir yapıyı değerlendirir. Bu yapı, genellikle aşağıdaki alanları kapsar: hastalığın

doğru şekilde bilgi edinme, ilaç ve tedavi yönetimi, nüks belirtilerini tanıma ve önleme stratejileri, sosyal destek sistemlerini kullanma ve kişisel hedefler belirleyip bu hedeflere ulaşma çabası.

HYÖ-HF, iyileşmeyi sadece semptomların azalması olarak değil, aynı zamanda bireyin umut, anlam ve amaç dolu bir yaşam sürdürme kapasitesini yeniden inşa etmesi olarak ele alan felsefi bir temele dayanır. Bu bağlamda, ölçülen yapı, hastanın kendini güçlendirme (empowerment) ve öz yeterlilik algıları da içerir.

Geçerlik

Hastalık Yönetimi ve İyileşme Ölçeği-Hasta Formu'nun Türkçe versiyonunun Geçerlik çalışmaları, Polat ve arkadaşları (2020) tarafından yayımlanan makalede detaylandırılmıştır. Bu çalışmalar, ölçeğin yapı geçerliğini incelemeye odaklanmıştır. Yapı geçerliği analizleri, ölçeğin teorik olarak ölçmesi beklenen psikolojik yapıyı gerçekten ölçüp ölçmediğini belirlemek için kritik öneme sahiptir.

Uyarlama sürecinde, maddelerin kültürel etderliliği sağlanmış ve istatistiksel analizlerle orijinal ölçeğin faktör yapısının Türkçe örneklemede de korunduğu gösterilmeye çalışılmıştır. Bu bulgular, ölçeğin Türkiye'deki psikiyatrik popülasyonda geçerli bir değerlendirme aracı olduğunu desteklemektedir.

Güvenirlik

Türkçe Hastalık Yönetimi ve İyileşme Ölçeği-Hasta Formu'nun Güvenirlik analizleri, iç tutarlılık (Cronbach Alfa katsayısı) ve genellikle test-tekrar test güvenilirliği yöntemlerini içermektedir. Polat ve arkadaşları (2020), ölçeğin maddelerinin birbiriyle ne kadar tutarlı olduğunu ve zaman içinde kararlı sonuçlar üretme yeteneğini araştırmıştır.

Yüksek iç tutarlılık katsayıları, ölçeğin tüm maddelerinin aynı yapıyı ölçmede başarıyla olduğunu gösterirken, test-tekrar test sonuçları ölçeğin zamana karşı istikrarlı olduğunu kanıtlar. Bu psikometrik özellikler, ölçeğin klinik değerlendirme ve araştırma amaçları için güvenilirliğini sağlamaktadır.

Faktör Analizi

Türkçe uyarlama çalışması kapsamında, ölçeğin yapısal geçerliğini test etmek amacıyla Faktör Analizi yöntemleri kullanılmıştır. Bu analizler, genellikle Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) şeklinde yürütülerek, orijinal ölçeğin belirlediği faktör yapısının (boyutların) Türk kültürüne adapte edilmiş formda da uygun model uyum indekslerine sahip olup olmadığı incelenmiştir.

Faktör analizi sonuçları, Hastalık Yönetimi ve İyileşme Ölçeği'nin temel boyutlarının Türkçe örneklemede de ayrıştığını ve ölçek maddelerinin beklenen alt boyutlara yüklendiğini ortaya koyarak ölçeğin yapısal bütünlüğünü teyit etmektedir.

Enstrüman

Test Çeşidi: Uyarlama

Format: Bireyin kendi algıları raporladığı öz bildirim (Self-Report) formatındadır.

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama), İngilizce (Orijinal)

Popülasyon Grubu: Ciddi ve süregelen zihinsel rahatsızlıklar olan yetişkin hastalar.

Yaş Grubu: Yetişkinler.

Popülasyon Detayları: Şizofreni, Bipolar Bozukluk veya diğer ciddi psikiyatrik tanılara sahip, Hastalık Yönetimi ve İyileşme becerilerini değerlendirme yetisine sahip bireyler.

Test Metodolojisi: Hastaların kendi hastalık yönetimi becerilerini ve iyileşme algılarını değerlendirmelerine dayanan bir psikometrik ölçektir. Derecelendirme formatı orijinal ölçeğe bağlı olarak Likert tipi veya benzeri bir puanlama sistemi kullanılır.

Anahtar Kelimeler

Psikiyatrik rehabilitasyon, Öz yeterlilik, Geçerlik, Güvenirlik, Kronik hastalık yönetimi, Öz bildirim ölçeği.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Bilgi kaynakta sağlanmamıştır.

Bağıl E-posta Adresleri: selda.polat@hes.bau.edu.tr (Sorumlu Yazar Selda Polat)

Yazma Adresi: Selda Polat (Sorumlu Yazar).

Finansman & Ücret ve Test Yolu

Hastalık Yönetimi ve İyileşme Ölçeği-Hasta Formu'nun Türkçe uyarlama çalışması 2020 yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin ticari olmayan akademik veya klinik amaçlı kullanımı için sorumlu yazar (Selda Polat) ile iletişime geçilmesi önerilir.

Uyarlama çalışmasının tam metnine ve detaylı psikometrik özellikler bilgilerine aşağıdaki DOI

adresi üzerinden erişim sağlanabilir: <https://doi.org/10.1111/ppc.12559>. Orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir:

The original PDF can be downloaded here: [hastalik-yonetimi-ve-iyilesme-olcegi-hasta-formu-toad.pdf](https://doi.org/10.1111/ppc.12559)

Referanslar

Polat, S., Kutlu, Y., & Gültekin, B.K. (2020). Psychometric properties of the Turkish version of Illness Management and Recovery Scale-Patient Form. *Perspectives in Psychiatric Care*, 1-8. <https://doi.org/10.1111/ppc.12559>.

Hastalık Yönetimi ve İyileşme Ölçeği-Hasta Formu Maddeleri

ÖNEMLİ: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçeğin maddeleri kaynak içerikte sağlanmamıştır. Maddelere erişim için lütfen referans yayına veya sorumlu yazara başvurunuz.